

LES

& LETOKRUHY

FEBRUÁR 2018

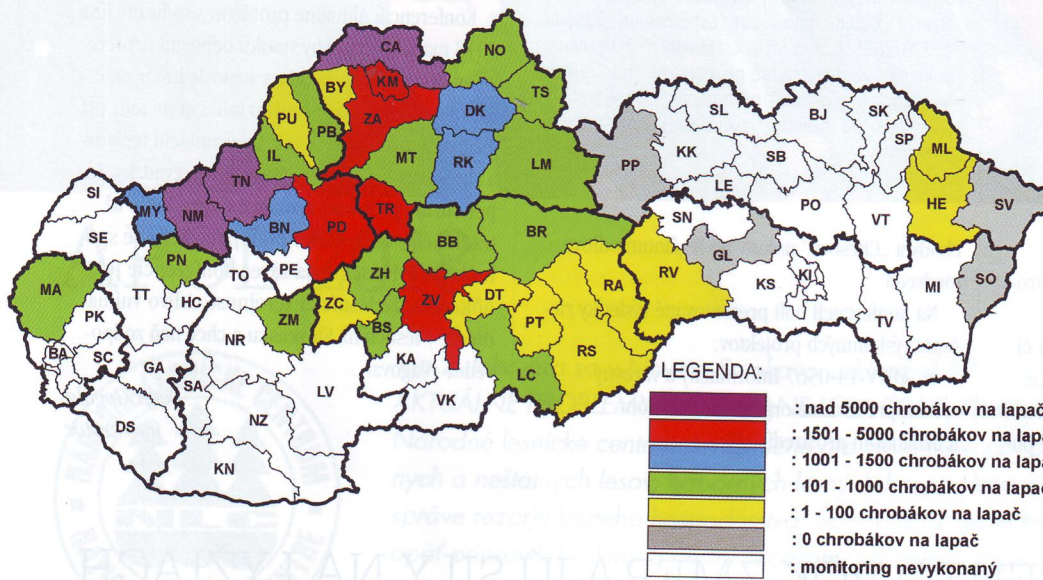
ČASOPIS O LESNOM HOSPODÁRSTVE A SPRACOVANÍ DREVA

ROČNÍK 74

I II III IV V VI VII VIII IX X XI XII

LYKOŽRÚT SEVERSKÝ SA ŠÍRI DO TATIER!

Maximálne odchyty lykožrúta severského na jeden lapač podľa okresov v roku 2017

Výsledky posledného celoslovenského monitoringu lykožrúta severského (*Ips duplicatus*) upozornili na jeho šírenie smerom do vyšších nadmorských výšok a do hlbokých dolín Centrálnych Karpát. Alarmujúce je jeho šírenie do oblastí Nízkych Tatier (Malužiná, Liptovská Teplička, Čierny Váh), kde v minulosti nebol potvrdený jeho výskyt. Jedná sa pritom o pomerne vysoké hodnoty ročných odchyty (nad 100 lykožrútov na lapač). V oblasti Západných Tatier (Habovka) bolo odchytených v roku 2017 viac ako 500 lykožrútov severských na jeden lapač. V roku 2016 bol po prvýkrát odchytený jeden lykožrút severský na Podbanskom a jeden v Tichej doline.

Údaje o jeho hospodárskom význame dokumentujú údaje z Českej republiky. V roku 2015 bolo v oblasti severnej Moravy vyťažených 400 tis. m³ dreva napadnutého lykožrútom severským (Luška a kol., 2016) a v roku 2016 sa tento objem zdvojnásobil, na úroveň 800 tis. m³ (Lubojacký a kol., 2017). Objem napadnutého dreva lykožrútom severským za posledných 10 rokov odhadujeme na Slovensku priemerne na 10-50 tis. m³ ročne. V mladších porastoch a v korunových častiach starších smrekov je často dominantným druhom.

V roku 2018 očakávame zvýšenie početnosti podkôrneho hmyzu na smreku, rovnako aj lykožrúta severského. Gradačná krivka je na vzostupe, čomu výrazne napomáhajú extrémne teplé a suché vegetačné sezóny posledných rokov. Taktiež veľký objem ponechaného a nespracovaného dreva naleteného podkôrnym hmyzom, ktoré zostalo v porastoch z roku 2017 spôsobí zvýšenie objemu kalamit podkôrneho hmyzu v roku 2018.

Lykožrút smrekový
Ips typographus

Lykožrút lesklý
Pityogenes chalcographus

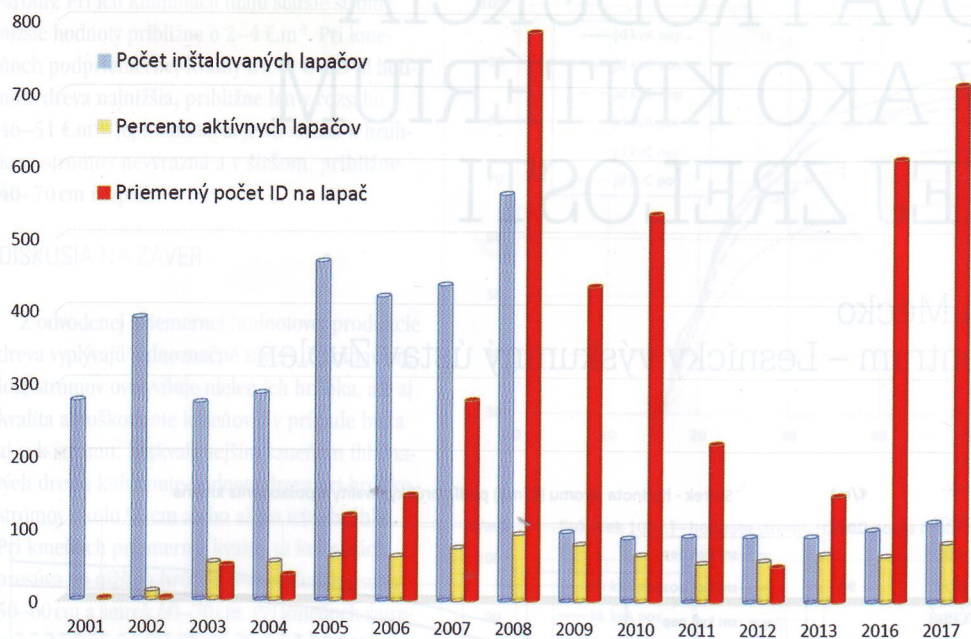
Lykožrút smrečinový
Ips amitinus

Lykožrút severský
Ips duplicatus

Porovnanie veľkosti najvýznamnejších lykožrútov

Počet inštalovaných lapačov, percento aktívnych lapačov a priemerný odchyt lykožrúta severského za roky 2001–2017

Požerok lykožrúta severského (foto: Jozef Vakula)

Monitoring lykožrúta severského v roku 2017

Podľa dodaných vzoriek odchyty sa spolu zachytilo vo všetkých feromónových lapačoch (FL) 86014 lykožrútov severských (ID), čo v priemere na 1 inštalovaný lapač predstavuje 711 ID.

V porovnaní s monitoringom realizovaným v roku 2016 (priemerný odchyt 609 ks ID na FL) to je 1,17-násobný nárast odchyty na jeden lapač. Ide o druhý najvyšší priemerný odchyt ID

od začiatku jeho monitoringu (rok 2008 – 782 ID na lapač). Z celkového množstva použitých lapačov bolo aktívnych (zachytili aspoň 1 imágo ID) 81% lapačov (rok 2016 – 63 %), čo je od roku 2008 najvyššie percento aktívnych lapačov. Najvyšší odchyt bol zaznamenaný na OZ Čadca, LS Čadca, por. 54A – 12011 ID na 1 FL. Viac ako 5 tis. ks ID na lapač bolo odchytených na OZ Trenčín, LS Dubodiel, por. 408 – 8098 ks ID a LS Nové Mesto nad Váhom, por. 255 – 5017 ks ID. Od-

chyty prekračujúce 3 tis. ID boli zaznamenané na LS Stará Bystrica, por. 4032A – 3320 ks ID, na LS Víglaš, por. 334B – 3316 ks ID, LS Turčianske Teplice, por. 296A – 3102 ks ID.

Lykožrút severský sa naďalej rozširuje do regiónov, v ktorých sa nevyskytoval a šíri sa do vyšších nadmorských výšok. Príkladom sú odchyty v regióne Horehronia a Liptova. Na LS Osrbli sa odchytilo na jeden lapač v roku 2017 – 141 ks ID a na LS Beňuš 90 ks ID. Zvyšujúce sa od-

chyty boli zaznamenané aj na LS Hronec, LS Dobroč, LS Krám a LS Michalová. Prvé odchyty boli zaznamenané na LS Malužiná (158 ks) a LS Liptovská Teplica (182 ks), k zvýšeniu odchyty došlo na LS L. Osada (1245 ks ID). V ŠL TANAPu, OO Habovka, por. 314 sa odchytilo až 576 ks ID, zatiaľ čo v roku 2016 to bolo v tom istom poraste len 6 ks. Lykožrút severský sa už bežne vyskytuje v regióne Gemera, na LS Muráň boli odchytené 4ks, na LS Revúca 4ks, LS Brádló Tisovec 7ks a LS Betliar 3ks. Pomerne vysoký odchyt bol zaznamenaný na LS Luboreč (OZ Levice), kde sa odchytilo 224 ks ID na lapač. Prvé odchyty boli zaznamenané v roku 2017 v okresoch Medzilaborce, Rožňava, Rimavská Sobota a Poltár. Centrum jeho rozšírenia sa vyskytuje v okresoch Čadca, Kysucké Nové Mesto, Žilina, Martin, Prievidza, Turčianske Teplice Ružomberok, D. Kubín a v prihraničných okresoch s Českou republikou ako sú Trenčín, Nové Mesto n. Váhom, Ilava a Myjava. Vysoké odchyty boli zaznamenané aj v regiónoch s nízkym zastúpením smreka, v okresoch Zvolen, Malacky a Myjava. Lykožrút severský sa môže vyvíjať aj na borovici lesnej, čo znamená, že sa môže vyskytovať aj v regiónoch bez smrečín.

Pri porovnaní priemerných odchyty na 1 inštalovaný lapač vidieť opätovný nárast priemerných odchyty od roku 2013 (roky 2014 a 2015 nebol monitoring vykonávaný). Tento vývoj korešponduje s vývojom gradácií lykožrúta smrekového na Slovensku. Posledný vrchol gradácie lykožrúta smrekového prebiehal v rokoch 2008-2010, potom došlo k poklesu a od roku 2015 začala ďalšia gradácia, ktorá bude pravdepodobne ešte silnejšia.

Táto publikácia vznikla vďaka podpore Agentúry na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. APVV-14-0567 „Informačný a varovný systém pre invázne organizmy v lesnom a urbánnom prostredí“, APVV-15-0348 „Nové metódy v integrovanej ochrane lesa zahŕňajúce využitie entomopatogénnych húb“.

Jozef Vakula, Andrej Gubka,
Juraj Galko, Milan Zábrik,
Andrej Kunca, Slavomír Rell,
Christo Nikolov